

35 Unia Polski z Litwą

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

VII. Polska w XIV i XV wieku. Uczeń:

- 3) opisuje związki Polski z Węgrami w XIV wieku;
- 4) wyjaśnia przyczyny i ocenia następstwa unii Polski z Wielkim Księstwem Litewskim.

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1370, 1384, 1385, 1386, 1400,
- postacie: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły,
- wrogów Wielkiego Księstwa Litewskiego,
- postanowienia umowy o unii zawartej w Krewie.

ROZUMIE

- pojęcia: unia personalna, bojarzy, Uniwersytet Jagielloński,
- korzyści wynikające z unii dla Polski i dla Wielkiego Księstwa Litewskiego.

POTRAFI

- wyjaśnić okoliczności zawarcia unii personalnej między Polską i Węgrami,
- przedstawić dokonania Ludwika Węgierskiego jako króla Polski,
- wyjaśnić przyczyny nadania przez Ludwika Węgierskiego przywileju polskiemu rycerstwu,
- wskazać na mapie państwo polsko-węgierskiej powstałe w wyniku unii personalnej oraz Wielkie Księstwo Litewskie,
- przedstawić najważniejsze problemy Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w.,
- wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej,
- wskazać na mapie państwo polsko-litewskie po zawarciu unii,
- przedstawić okoliczności, w jakich doszło do odnowienia Akademii Krakowskiej,
- ocenić znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne.

I. Wprowadzenie

Podajemy temat i cele lekcji.

Wprowadzamy uczniów w problematykę ustrojową Polski po śmierci Kazimierza Wielkiego. Prosimy, aby posiłkując się uproszczonym drzewem genealogicznym Piastów i Andegawenów ► [PDF](#) określili związki rodzinne łączące oba te rody.

Korzystając z mapy *Zmiany terytorialne, lata 1370–1384 (Mapa interaktywna. Historia Polski)* lub z mapy ściennej obejmującej ten okres, wskazujemy terytorium państwa polskiego w czasie rządów Andegawenów. Wprowadzamy też pojęcie *unia personalna*.

II. Rozwinięcie

Odczytujemy uczniom tekst źródłowy ► [PDF](#) i zadajemy pytania:

- Jakie negatywne zjawiska w państwie zostały opisane przez Janka z Czarnkowa?
- Co zawierały królewskie listy, po które poszkodowani jeździli na Węgry? W jaki sposób starostowie reagowali na te listy?
- Czym, zdaniem autora, kierowali się starostowie, pełniąc swój urząd?

Po wystuchaniu odpowiedzi informujemy uczniów o rzeczywistym stosunku kronikarza do króla Ludwika, a następnie przedstawiamy opinie współczesnych historyków o rządach Ludwika Węgierskiego.

Przechodząc do problemu następstwa tronu po Ludwiku, wyjaśniamy, że umowy polsko-węgierskie w tej sprawie wyraźnie wykluczały potomstwo płci żeńskiej. Inicjujemy burzę mózgow (materiał dla nauczyciela), aby ustalić, co mógł zrobić Ludwik, by uzyskać zgodę polskich możnowładców na panowanie jednej z jego córek. Wszystkie zgłaszane przez uczniów pomysły zapisujemy na tablicy. Spośród nich wybieramy te, które pozwolą wyjaśnić pojęcie *przywilej*. Informujemy, że postanowienia różnych przywilejów uczniowie poznają na późniejszych zajęciach.

Wyjaśniamy okoliczności, w jakich Jadwiga, młodsza córka Ludwika, została królem Polski. Czytamy fragment kroniki Jana Długosza ► [PDF](#) i polecamy uczniom, by określili, jaki średniowieczny wzorzec osobowy reprezentowała Jadwiga.

Kolejną część zajęć rozpoczynamy od wprowadzenia uczniów w sytuację polityczną Polski po wstąpieniu na tron Jadwigi. Następnie dzielimy klasę na trzy grupy i rozdajemy instrukcje ► [PDF](#). Grupom I i III dajemy dodatkowe materiały ► [PDF](#) oraz tekst źródłowy ► [PDF](#).

W wypadku grupy I prosimy, aby uczniowie dodatkowo wskazali na mapie ściennej położenie Wielkiego Księstwa Litewskiego i jego sąsiadów.

Jako dodatkowy materiał do analizy przez grupę I możemy wykorzystać ćwiczenie 2 (zeszyt ćwiczeń, s. 85).

Jako dodatkowy materiał do analizy przez grupę III możemy wykorzystać ćwiczenie 4 (zeszyt ćwiczeń, s. 86).

Grupa I

Na podstawie otrzymanych materiałów dodatkowych oraz informacji z podrozdziału *Pogańska Litwa* (s. 195) przygotujcie scenkę ukazującą spotkanie postów litewskich z Jadwigą. Przedstawcie sytuację pogańskiej Litwy, jej stosunki wewnętrzne i konflikty z sąsiadami.

Grupa II

Na podstawie informacji z podrozdziału *Przyczyny unii polsko-litewskiej* (s. 196) odpowiedzcie na pytanie: Jakie czynniki sprzyjały, a jakie nie sprzyjały Polakom i Litwinom w drodze do unii? Uzupełnijcie otrzymaną tabelę. Następnie uzgodnijcie, jakie przyczyny zadecydowały o zawarciu unii.

Narody	Sprzyjające czynniki	Niesprzyjające czynniki
Polacy		
Litwini		

Grupa III

Na podstawie otrzymanego tekstu źródłowego oraz informacji z podrozdziału *Zawarcie unii* (s. 196–197) omówcie warunki unii polsko-litewskiej. Uzupełnijcie otrzymaną tabelę.

Decyzje unii dotyczące Polaków	Decyzje unii dotyczące Litwinów

Po upływie wyznaczonego czasu (ok. 15 minut) wyznaczeni przez grupy sprawozdawcy prezentują wnioski. Na mapie *Zmiany terytorialne, lata 1386–1387* (*Mapa interaktywna. Historia Polski*) lub na mapie ściennej obejmującej ten okres przedstawiamy zasięg państwa polsko-litewskiego po zawarciu unii. Następnie omawiamy zmiany terytorialne, jakie zaszły w tym okresie.

III. Podsumowanie

Uczniowie oceniają wyniki swojej pracy w grupie. Wypowiadają się na temat umiejętności zdobytych na lekcji. W tej części zajęć przybliżamy też uczniom rolę Jadwigi w odnowieniu Akademii Krakowskiej i podkreślamy znaczenie tej uczelni dla przyszłych pokoleń.

Metody kontroli

Ćwiczenie 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 85–86).

Praca domowa

Ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 84).

Materiał dla nauczyciela

Burza mózgów

Metoda wykorzystywana do rozwiązania postawionego przez nauczyciela problemu. Zadaniem uczniów jest podanie jak największej liczby pomysłów służących jego rozwiązaniu, a następnie selekcja zebranych propozycji i wybranie takich, które mają największe szanse powodzenia. Metoda ma na celu rozwijanie twórczego myślenia u uczniów oraz zachęcanie ich do aktywnego udziału w zajęciach.

Warunkiem skuteczności burzy mózgów jest przestrzeganie następujących zasad:

- każdy uczeń ma prawo zgłaszać pomysły, nawet jeśli wydają się one absurdalne,
- pomysły nie powinny być uzasadniane w momencie ich zgłaszania,
- proponowanych pomysłów podczas ich zgłaszania nie należy komentować ani oceniać,
- wszystkie pomysły muszą być zapisane.